

ULTIMA LUCRARE ETNOLOGICĂ SCRISĂ DE ION NANIA: *RUSALIILE – SĂRBĂTOARE MULTIMILENARĂ ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC*

Ștefan NEGREA, Oriana IRIMIA-HURDUGAN
stnegrea@yahoo.com

Résumé: L'œuvre, presque posthume (apparue dans l'année de la mort de son auteur – 2009) est basée sur l'étude approfondie d'un riche matériel collecté sur le terrain. Après le premier chapitre, où l'origine du nom « Rusalii » est discuté, suivent trois autres, analysant trois coutumes ancestrales (la fugue des Rusalii, la tradition des morts ou « Moșii » et le lavage des pieds) qui se trouvent à la base de la fête de Rusalii, généralement connue tant que Pentecôte.

Foto. Coperta cărții *Rusaliiile – Sărbătoare multimilenară în spațiul românesc*, de Ion Nania, Editura Alean, Pitești, 2009, 114 pagini.

L'espace le plus ample a été accordé au rituel Gète, unique dans le monde, appelé « Călușul ». Les chapitres de fin sont dédiés à des coutumes mal connues ou inconnues, qui prenaient place le jour de la Pentecôte: le martelage du pieu et les vœux des frères de croix ainsi que le don des filles en tant que grandes-sœurs. Le livre conclue avec un chapitre sur le culte des héros.

Lucrarea lui Ion Șerban Nania, *Rusaliile – sărbătoare multimilenară în spațiul românesc*, este un studiu etnologic bazat pe materialul cules personal de-a lungul anilor din satele Leșile, Muzacu, Bârlogu și Cheiul din Vale, înșirate pe văile Drâmbovnicului și a afluentului stâng al acestuia, unde s-au descoperit 116 vetre arheologice. Este vorba de spațiul natal al autorului, situat la limita sud-estică a Câmpiei Piteștilor, din zona istorică Vlașca.

Sărbătoarea Rusaliilor este foarte veche. Ea exista cu mult mai înainte de sărbătoarea creștină a Pogorârii Sfântului Duh sau Cinzecimea. Deoarece în perioada comunistă (1948–1989) sărbătoarea Rusaliilor a fost interzisă, Nania a crezut de cuviință să studieze spațiul amintit din mai multe puncte de vedere: arheologic, istoric, lingvistic, folcloristic, toponimic și biogeografic – ca să poată trage concluzii valabile științifice.

Materialul cules pe teren, fiind extrem de bogat, a necesitat timp îndelungat pentru a fi analizat și publicat. Cartea de față, care a apărut aproape postum, cu puțin înainte de moartea sa prematură, în anul 2009, este structurată pe opt capitole. În primul, intitulat *Ce s-a spus despre originea numelui Rusalii* se pun alături toate explicațiile găsite în diferite surse. Ca prim sens, în tradiția românească, Rusaliile înseamnă Pogorârea Sfântului Duh a cincizecea zi după Paști, serbate timp de o săptămână. Al doilea ar fi cel de zâne de apă, și mai ales de aer, care dezlănțuiesc furtuni și răpesc copiii, femeile rele. După Nania, românii sunt singurul popor care a păstrat până la începutul secolului al 20-lea o serie de ritualuri foarte complexe și interesante privind Rusaliile: „Aceste rânduieli – afirmă el – oglindesc categoric originea lor ancestrală, primitivă. Rusaliile au fost dintotdeauna numai ale locuitorilor autohtoni din acest spațiu, sărbătoare prilejuită de solstițiul de vară (21 iunie); peste Rusalii, biserica ortodoxă a

suprapus pogorârea Sfântului Duh iar biserica catolică a cincizeca zi după înviere, zi corespunzătoare unui moment biblic”.

În următoarele trei capitole, Nania analizează trei obiceiuri străvechi: *Goana Rusaliilor*, *Rânduirea morților sau Moșii* și *Spălarea picioarelor*, toate stând la baza desfășurării sărbătorii Rusaliilor.

Cel mai mare capitol este cel dedicat *Călușului* – un ritual getic unic în lume. El nu a fost un joc, și nici dans popular, cu atât mai puțin un teatru popular. Călușarii se socoteau slujitorii Tatălui ceresc înainte de Iisus Hristos, având convingerea că ei împlinesc binele și vrerea lui Dumnezeu pe pământ. De călușari nu se prind lucrurile rele, necurate: ei sunt mai tari decât dracul. Gospodăria în care se joacă Călușul este ferită de rele.

Capitolele șase și șapte sunt dedicate unor obiceiuri puțin sau deloc cunoscute, care se desfășurau de Rusalii: baterea țărșului și prinderea fraților de cruce și darea fetelor de surate.

Cartea se încheie cu un scurt capitol intitulat *Aspecte privind cultul eroilor*. Eroilor li se ridicau morminte-cenotaf care pe vremea geților din Hallstatt, în jurul acestora desfășurându-se toate obiceiurile, apogeul cinstirii eroilor fiind atins la Rusalii.

În prefața cărții lui Ion Nania apărută în editura Alean din Pitești, directorul acesteia Alexandru Mărșidan este de părere că această carte trebuie să se afle în biblioteca oricărui folclorist, etnograf sau etnolog, alături de cealaltă carte a autorului, *Legende și tradiții*, apărută în 2007. Noi credem că ar fi bine să o aibe toți cei care iubesc sincer țara în care ne-am născut.